

makale

By m dal

WORD COUNT

6535

TIME SUBMITTED

02-FEB-2018 11:33AM

PAPER ID

34809291

<p>Classroom management strategies used to deal with unwanted behaviors encountered by pre-school teachers¹</p>	<p>Okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla baş etmede kullandıkları sınıf yönetimi stratejileri²⁵</p>
<p>Mustafa Dal² Durdağı Akan³</p>	
<p>24 Abstract The aim of this study is to identify classroom management strategies used to deal with unwanted behaviors encountered in the classes of pre-school teacher. Phenomenology patterns, 22 one of the methods of qualitative research, were benefited in the research. The study group consists of 18 pre-school teachers all working in kindergartens in the city center of Iğdır. To determine the study group, 7 easy accessible case sampling, which is one of purposeful sampling methods, was benefited. The data, consisting of 3 questions asked to teachers, was obtained via semi-structured interview forms. Analysis of the results</p>	<p>34 Özet Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içerisinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede kullandıkları sınıf yönetimi stratejilerini tespit etmektir. Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseninden faydalanılmıştır. 2 Araştırmanın çalışma grubunu, tamamı Iğdır il merkezindeki bağımsız anaokullarında çalışan 18 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesi için amaçlı örneklem seçimi yöntemlerinden kolay ulaşılabılır durum örneklemesinden yararlanılmıştır. Veriler, öğretmenlere sorulan 3</p>

¹ Presented as an oral presentation at the 2nd International Iğdır Symposium

² Lectr **21** Iğdır University, Health Services Vocational High School, mustafa.dal@igdir.edu.tr

³ Asis. Prof. Dr., Atatürk University, Kazım Karabekir Education Faculty, durdagiakan@atauni.edu.tr

indicated not following classroom rules, misbehavior, complaining of friends and violence in classroom behavior as the mostly expressed complaints by teachers. This behavior was found to occur mostly during free time period and during when schools are just opened. It was found that teachers benefited from rewarding and consolidating, identifying the class rules and ignoring to cope with this unwanted behavior.

Keywords: Misbehaviors, preschool education, classroom management.

4

sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Analiz sonucunda öğretmenlerin en çok belirttiği istenmeyen davranışların sınıf kurallarına uymama, arkadaşlarını şikâyet etme ve şiddet türü davranışlar olduğu tespit edilmiştir. Bu davranışların en çok serbest zaman etkinliklerinde ve okulun yeni açıldığı dönemlerde ortaya çıktığı görülmüştür. Öğretmenlerin de bu istenmeyen davranışlara baş etmek için en çok ödül ve pekiştirme, sınıf kurallarını belirleme ve görmezden gelme stratejilerini kullandıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İstenmeyen davranışlar, okul öncesi eğitim, sınıf yönetimi.

5

6

Giriş

7

Günümüzde insanların yaşamı çok hızlı ve yoğun devam etmektedir. Kadınların da iş hayatına daha fazla katılmaları, topluma ekonomik ve sosyal açıdan birçok fayda sağlamaktadır. Aile ortamı içerisinde hem anne hem de babanın çalışıyor olması, çocukların neredeyse bütün günlerini okulda geçirmelerine yol açmaktadır. Bu okul ortamının da ilk basamağı okul öncesi eğitim kurumlarıdır.

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

Okul öncesi eğitim; çocuğun ilkokula başladığı ana kadar geçen süreyi içerisine alan ve çocukların daha sonraki hayatlarında önemli roller oynayan, bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde desteklendiği, aile ve kurum işbirliği ile verilen eğitimi kişiliğin büyük oranda şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Aral, Kandır & Yaşar, 2000).

16

17

18

19

20

21

Tesadüflerle yürütülemeyecek kadar ciddi, sistematik ve bilimsel bir organizasyon ile hayata geçirilmesi gereken okul öncesi eğitim, eğitim sisteminin en önemli basamağı olarak nitelendirilebilir (Arı & Tuğrul, 1996). Çocukların bütün gelişim alanlarında desteklendiği ve ilerdeki yaşam becerilerinin temelini atıldığı bu ortam şüphesiz çok dikkatli ve profesyonel kişiler tarafından düzenlenmelidir. Bu dönemde yapılabilecek yanlış uygulamalar çocuğun ilerideki yaşamını da olumsuz yönde etkileyebilir.

22 Okulöncesi eğitim kurumlarının üstlerine düşen görevleri yapabilmesini sağlayacak kişiler
23 öğretmenlerdir. Öğretmenlerin tavırları ve sınıf içerisinde uyguladıkları yöntem ve teknikler
24 çocukların gelişimleri üstünde büyük etkiye sahiptir. Bilhassa çocuklar için uygulanan eğitim ve
25 öğretim yöntemleri, sınıf içinde bilerek ve uygun bir şekilde öğretmen tarafından uygulanırsa,
26 okulöncesi eğitim çağı içinde temel ihtiyaç ve gelişimleri desteklenen çocukların öğrenmeleri,
27 olgunlaşmaları ve uygun davranışlar kazanmaları sağlanabilir (Ayers, 1995).

28 Öğretmen sınıfta aynı anda hem öğreticilik hem de yöneticilik görevlerini uyum içinde
29 sürdürmekle yükümlüdür. Öğretmenin öğreticilikle alakalı üstüne düşeni başarıyla sürdürebilmesinin
30 yolu etkin bir sınıf yönetimiyle mümkündür. Öğretmenin sınıf yönetimi bakımından öncelikli görevi
31 ise daha elverişli bir sınıf düzeni oluşturmasıdır (Başar, 2014).

32 Sınıf yönetimi, sınıf içerisinde yapılan faaliyetlerin eğitim ve öğretime fayda sağlamak için
33 planlı ve düzenli hale getirilmesi, sürekliliğinin sağlanması ve istenmeyen durumların ortadan
34 kaldırılması şeklinde adlandırılır (Çakır, 2010). Öğretmenler, sınıflarını yönetirken zaman zaman
35 üstesinden gelmekte zorlandıkları çeşitli istenmeyen davranışlarla karşılaşmaktadırlar. Okul içerisinde
36 eğitimle alakalı yapılmak istenene engel olan her türlü tutum istenmeyen davranış olarak adlandırılır
37 (Başar, 2014).

38 İstenmeyen öğrenci davranışları, eğitim-öğretim ortamı içerisinde birçok olumsuzlukları da
39 beraberinde getiren önemli bir etkidir. Çünkü davranışların sonuçları hem davranışı yapan öğrenciyi
40 hem de çevresindeki öğretmen ve arkadaşlarını da olumsuz düzeyde etkiler. Elbette bu davranışlar
41 nedensiz değildir. Sistematik bilimsel çalışmalar, bu davranışların neler olduğu, nedenleri ve bunlarla
42 başa çıkma yöntemleri konusunda bizlere önemli verileri sağlayacaktır (Karakaş, 2005).

43 Humphreys (2003) istenmeyen davranışları disiplin sorunları olarak adlandırmaktadır. Bu
44 sorunlar, belli davranışların varlığı ya da yokluğunun başka kişilerin haklarını veya ihtiyaçlarını
45 tehlikeye attığı anda belirlemektedir. Normalden fazla kontrollü tepkilerde bulunan bireylerin hedefi
46 sadece kendilerini engelleyecek bir biçimde kontrol etmekken, kontrolsüz bazı davranışları
47 sergileyenlerin amacı ise başkalarını kontrol etmektir. Buna benzer şekilde de disiplin sistemlerinin
48 amaçları da bu disiplin sorunlarından mağdur olanlara özenle yaklaşmak ve aşırı kontrollü tepkiler
49 sergileyen kişiyi eyleme dönük yetkilendirmektir.

50 Kişiliğin büyük bir kısmının şekillendiği okul öncesi eğitim çağı, bireylerin bundan sonraki
51 hayatına yön veren bir hayat dilimidir. Bu dönemde yapılacak yanlışlıklar, bireyi hayatı boyunca
52 olumsuz yönde etkileyebilecek sonuçlar doğurabilir. Bu kadar önemli bir sürecin yanlış uygulamalarla
53 heba edilmemesi gerekir. Okul öncesi eğitim ortamında lider öğretmendir. Bütün uygulamalar

54 öğretmenin sorumluluğunda ve yetkisindedir. Sınıf yönetimi de bu uygulamaların temel çıkış
55 noktasıdır. Sınıf yönetiminde hata yapan öğretmenin başarılı olma olasılığı çok düşüktür. Yanlış
56 uygulamalar olumsuz sınıf ikliminin oluşmasına sebep olabilir bu da çocukların bu ortamdan en
57 yüksek seviyede yararlanmalarına engel olabilir. Sınıf yönetimi problemlerinin çözülmesi ve uygun bir
58 sınıf ortamı oluşturulması hem öğretmene yardımcı olacak hem de çocukların bu dönemi çok iyi bir
59 şekilde geçirmelerine katkı sağlayacaktır.

60 Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlarla baş edebilmeleri için
61 kullanmaları gereken bazı stratejiler vardır. Bunlar; etkin dinleme ve sorunu anlamaya çalışmak,
62 görmezden gelmek, uyarıda bulunmak, sınıf ortamında ve dersin işleyişinde değişiklikler yapmak,
63 sorumluluk vermek, çocukla konuşmak ve olumlu model olmak, aile ve okul yönetimi ile iletişime
64 geçmek ve ceza vermek ve ödüllendirmektir (Gangal, 2013).

65 Yukarıda belirtilen sebeplerle ihtiyaç olduğu görülen bu çalışmanın problemi, okul öncesi
66 öğretmenlerinin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede kullandıkları sınıf yönetimi
67 stratejilerinin belirlenmesidir. Araştırma problemi doğrultusunda incelenen alt problemler de aşağıda
68 sıralanmıştır:

- 69 1. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf ortamında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları
70 ve bu davranışlarla karşılaşma sıklıkları nedir?
- 71 2. Okul öncesi öğretmenleri sınıf ortamında hangi durumlarda istenmeyen öğrenci
72 davranışlarıyla karşılaşmaktadırlar?
- 73 3. Okul öncesi öğretmenleri istenmeyen öğrenci davranışları karşısında hangi sınıf yönetimi
74 stratejilerini ne sıklıkla kullanmaktadırlar?

75 Yöntem

76 Araştırmanın Modeli

77 Araştırmada kullanılan yöntem nitel araştırma yöntemidir. Araştırmada, farkına vardığımız ancak çok
78 fazla ayrıntılı bir görüşe sahip olmadığımız durumlara odaklanan olgubilim (fenomenoloji) deseni
79 kullanılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2006). Fenomenoloji, insanların çevrelerinde olup biten olayları
80 nasıl değerlendirdiklerini anlamaya çalışan bir analiz türüdür (Wade & Tavis, 1990).

31

81 Çalışma Grubu

82 Araştırmanın çalışma grubu, Iğdır il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı dört resmi
83 anaokulunda çalışan ve gönüllülük esasına göre seçilen 18 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada
84 çalışma grubu amaçlı örneklem seçimi yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile
85 belirlenmiştir. Nitel araştırmalarda genelleme kaygısı güdülmeyerek daha az sayıda eleman üzerine
86 genişliğine değil derinlemesine çalışılma mantığı yer almaktadır. Araştırmacıların zaman ve emeğini;

87 çok sayıdaki örnekleme ulaşılarak değil, az sayıdaki olay, durumu çeşitli yönleri ile derinlemesine
88 inceleyerek açıklaması söz konusudur (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2012;
89 Kıncal, 2013).

90 **Verilerin Toplanması**
91 Araştırmanın verileri genellikle yüz yüze yapılan, telefon gibi ses ve görüntülü iletişim araçlarıyla da
92 yapılabilen, sözlü iletişimle veri toplama tekniği olan görüşme yöntemiyle toplanmıştır (Karasar,
93 2005). Görüşme, çalışmada cevabı aranan sorularla alakalı, ilgili bireylerden verileri toplamak olarak
94 tanımlanabilir. Görüşme, belli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında daha ayrıntılı bilgi
95 sağlayan bir yöntem olarak karşımıza çıkar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel,
96 2012) Çalışmada genellikle nitel araştırmalarda tercih edilen veri toplama araçlarından olan yarı
97 yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır.

98 Veri Analizi

99 Görüşmeler sonucunda öğretmenlerden alınan ve bilgisayar ortamına aktarılan veriler birer nitel analiz
100 tekniği olan içerik analizi ve betimsel analiz teknikleriyle analiz edilmeye çalışılmıştır. Belli kurallar
101 dâhilindeki kodlamalarla bir metnin, bazı kelimelerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği
102 sistematik, yinelenebilir olan nitel analiz tekniği, içerik analizi olarak adlandırılır (Büyüköztürk,
103 Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2012). Nitel veri analiz teknikleri arasında en fazla kullanılan
104 tekniklerden biri içerik analizidir. Genelde içerik analizi yazılı ve görsel verileri analiz etmede
105 kullanılan, tümden gelimi benimseyen bir tekniktir. Bu teknikte ilk önce araştırma konusu hakkında
106 kategoriler geliştirilmelidir. Daha sonra incelenen veri seti içerisindeki kelime, cümle ya da resimler
107 sayılır. Bu aşamada araştırmacı dikkatli olmalı ve buna benzer çalışmalar yapmayı düşünen
108 araştırmacılarında aynı kategorilere ulaşmasını kolaylaştırmalıdır (Silverman, 2001).

109 Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden
110 belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz
111 türünde araştırmacı görüşme yaptığı veya gözlemlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir
112 biçimde yansıtabilmek için doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Betimsel analiz de amaç
113 gözlem ve görüşme sonucunda elde edilen verilerin okuyucuya düzenlenmiş ve yorumlanmış bir
114 şekilde sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Öğretmenlerden elde edilen veriler temalara ve kodlara
115 ayrılmış ve bunlar defalarca okunarak yorumlanmıştır. Geçerlilik açısından da, veri seti konu uzmanı
116 bir akademisyene verilmiş ve tema ve kodları belirlemesi istenmiştir. Uzmanın belirlediği tema ve
117 kodlarla araştırmacının belirledikleri tam olarak örtüşmekte olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonucunda

118 ortaya çıkan frekanslar yazılmış ve tablolar oluşturulmuştur. Zaman zaman da öğretmenlerin
119 cümlelerinden direk alıntılar yapılarak, öğretmenlerin kendi düşünceleri de çalışmaya aktarılmıştır.

120

Bulgular ve Yorum

121 **Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Ortamında Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci**

122 **Davranışları ve Bu Davranışlarla Karşılaşma Sıklıkları İle İlgili Bulgular**

123 Sınıf ortamında ortaya çıkan istenmeyen davranışları belirlemek amacıyla çalışma grubuna görüşme
124 formunun ilk sorusu olarak ‘Sınıfta öğretilen davranışlarınızda karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdir?’
125 diye sorulmuştur. Öğretmenlerin verdiği cevaplar içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiş ve betimsel
126 analiz yöntemiyle de yorumlanmıştır. Bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

127 **Tablo 1**

128 **Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Ortamında Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci**
129 **Davranışları ve Bu Davranışlarla Karşılaşma Sıklıkları**

Tema	Kodlanmış Öğretmen Bildirimleri	Frekans
İstenmeyen Öğrenci Davranışları	Önceden belirlenen sınıf kurallarına uymama (Ö1,Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,Ö8,Ö10,Ö12,Ö13,Ö15,Ö16,Ö17,Ö18)	13
	Arkadaşlarını şikâyet etme (Ö1,Ö2,Ö4,Ö5,Ö6,Ö8,Ö9,Ö13,Ö15,Ö18)	10
	Şiddet türü davranışlar (Ö1,Ö2,Ö3,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö15,Ö17)	9
	Etkinliklere katılmama (Ö1,Ö6,Ö10,Ö11,Ö17,Ö18)	6
	Oyuncak, materyal v.b. paylaşmama (Ö1,Ö6,Ö8,Ö9,Ö13,Ö15)	6
	Öğretmenin sözünü dinlememe (Ö2,Ö10,Ö11,Ö17,Ö18)	5
	Aşırı hareketlilik (Ö4,Ö5,Ö17)	3
	Dikkat eksikliği (Ö2,Ö17)	2
	Sebepsiz ağlama (Ö5,Ö8)	2
	Türkçe konuşmama (Ö14,Ö16)	2

130

131 Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda, öğretmenler; sınıf kurallarına uymama (f:13),
132 arkadaşlarını şikâyet etme (f:10), şiddet türü davranışlar (f:9), etkinliklere katılmama (f:6), oyuncak,
133 materyal vb. paylaşmama (f:6), öğretmenin sözünü dinlememe (f:5), aşırı hareketlilik (f:3), dikkat
134 eksikliği (f:2), sebepsiz ağlama (f:2) ve Türkçe konuşmama (f:2) davranışlarını istenmeyen davranış
135 olarak tanımlamışlardır.

136 Çalışma grubunda 18 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin en çok söz ettiği istenmeyen
137 davranış (f:13) ‘sınıf kurallarına uymamadır (Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16,
138 Ö17, Ö18). Öğrenciler sınıf içerisinde kendileri ve öğretmen tarafından önceden oluşturulan bazı sınıf

139 kurallarına uymamaktadırlar. İzin almadan konuşmak, sınıfta dolaşmak, arkadaşının materyalini izin
140 almadan kullanmak, sınıftan dışarıya çıkmak gibi. Mesela Ö1 görüşmede şöyle demiştir: 'Öğrencilerime
141 sürekli sınıf içerisinde bağrarmaları gerektiğini söylesem de bu duruma engel olamıyorum. Ne zaman istedikleri yerine
142 gelme veya biraz gürültü olsa bağrarak konuşuyorlar. Sonuç olarak ceza alsalar dahi buna devam ediyorlar.' Yine
143 Ö10 görüşmede 'Arkadaşlarınızdan bir materyal almak istediğinizde ondan izin almanız gerekir diye sürekli
144 söylemeye ve bu konuda etkinlikler yapmama rağmen sürekli anlaşmazlıklar çıkıyor. Hep birbirlerinin eşyalarını
145 izinsiz alıyorlar ve sonra kavgaya ve şikâyet başlıyor.' demiştir.

146 Sınıf kurallarına uymama hemen hemen her okul öncesi eğitim ortamında görülen bir
147 durumdur. Bu durumun birçok sebebi olabileceği gibi asıl sebebin çocukların o dönemde içerisinde
148 buldukları gelişim özellikleri olduğu düşünülmektedir. Okul öncesi eğitim döneminde ki çocuklar
149 daha büyük çocuklar veya yetişkinler gibi kurallara uyma eğiliminde değildirler. Benmerkezciliğin
150 etkisiyle istedikleri olmadığında kuralları veya diğer bireylerin istek ve ihtiyaçlarını hiçe sayarak
151 amaçlarına ulaşmaya çalışırlar. Bu da sınıf içerisinde karışıklıklara ve anlaşmazlıklara yol açar. Bu
152 süreçte mutlaka kuralların öğrencilerle birlikte oluşturulması ve öğrencilerin bu kuralları benimsemesi
153 sağlanmalıdır. Ancak bu şekilde kuralların uygulanması sağlanabilir ve sınıf yönetimi daha da
154 kolaylaşır.

155 İkinci en çok (f:10) belirtilen istenmeyen öğrenci davranışı arkadaşlarını şikâyet etmedir (Ö1,
156 Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö13, Ö15, Ö18). Öğrenciler sınıf içerisinde çok fazla şikâyet konusu
157 bulmakta ve hoşlarına gitmeyen her durumu öğretmenlerine şikâyet etmektedirler. Ö5 görüşmede '
158 Sınıfta öğrenciler sürekli birbirlerini şikâyet ediyorlar. Olur olmaz her şeyi ama. Bazen bağırıp yasaklamak zorunda
159 kalıyorum. Bu sefer de gerçek olumsuz durumları gözden kaçırabiliyorum.' demiştir. Diğer öğretmenler de buna
160 benzer açıklamalar yapmış ve bu durumun bazen içinden çıkılmaz hale geldiğini vurgulamışlardır.
161 Öğretmenler bu konuda adaletli davranmaya çalıştıklarını ama bazı öğrencilerin bu durumu alışkanlık
162 haline getirdiklerini ve diğer öğrencilere yönelik olarak öğretmene karşı bir koz olarak kullanmaya
163 çalıştıklarını fark ettiklerini belirtmişlerdir. Bu yüzden çok dikkatli olmaya çalıştıklarını ancak bunda
164 başarılı olamadıklarını düşündüklerini söylemektedirler.

165 Okul öncesi dönemdeki çocukların şikâyetlerindeki amaç diğer çocukların öğretmen
166 tarafından cezalandırılmalarını sağlamak veya sevdikleri, istedikleri bazı durumlardan mahrum
167 bırakılmalarını sağlamaktır. Bu durum bir süre sonra kendi aralarında bir öç alma bir rövanş haline
168 dönüşmekte ve sürekli hale gelmektedir. Bu durumu engelleyecek olan kişi de öğretmendir. Öğretmen
169 sene başından itibaren sınıf kuralları oluşturulurken ve şikâyet durumları ortaya çıkmaya başlar
170 başlamaz bu konudaki tavrını net bir şekilde ortaya koymalıdır. Öncelikle kesinlikle çocukları kendi
171 kendilerine yani yalnız bırakmamalıdır. Şikâyetin en fazla olduğu süreç bu süreçtir. Öğretmenin

172 ortamda olmadığı durumlarda öğrenciler daha fazla şikâyet konusu biriktirmektedirler. Ama öğretmen
173 sürekli çocuklarla beraber olduğu zaman bu durum en aza iner. Çünkü öğretmen yaşanan bütün
174 olayların şahididir ve öğrencilerin yalan beyanlara mahal vermez. Gereksiz ve asılsız şikâyetleri bu
175 şekilde engelleyen öğretmenin, çocukların bu davranışlarının ortadan kalkmasını sağlamanın daha
176 kolay olacağı düşünülmektedir.

177 Diğer en çok (f:9) belirtilen istenmeyen davranış, şiddet türü davranışlardır (Ö1, Ö2, Ö3, Ö6,
178 Ö7, Ö8, Ö9, Ö15, Ö17). Öğretmenler öğrencilerinin zaman zaman diğer öğrencilere şiddet
179 uyguladığını veya kavga ettiklerini belirtmişlerdir. Bu durumun birçok sebebi olabileceğinden
180 bahseden öğretmenler genellikle öğrencilerin istedikleri ve elde edemedikleri bir şey olduğunda
181 saldırganlaştığını ve şiddete başvurduklarını söylemişlerdir. Öğretmenler genellikle şiddet eğilimli
182 çocukların ailelerinde bazı sorunlar yaşadıklarını ve bu sorunlar sebebiyle saldırganlaştıklarını
183 düşündüklerini belirtmişlerdir. Ö15 görüşmede ‘*Bir anda birbirlerine vurduklarını veya birinin diğerine*
184 *vurduğunu görüyorum. Onları ayırıp ne oldu diye sorduğumda ikisi de farklı şeyler anlatabiliyor. Ben yanlarında*
185 *olmama rağmen kavga etmeleri, çok sinirlendikleri anlamına geliyor. Ceza vermek de çözüm değil. Konuşarak*
186 *anlatarak çözmeye çalışıyorum fakat çoğu zaman başarılı olamadığımı görüyorum.*’ demiştir. Yine diğer
187 öğretmenler de buna benzer olayları yaşadıklarını anlatmış ve bazıları kendilerine göre çözümler
188 bulurken bazıları ise çözüm bulamadıklarından yakınmışlardır.

189 Okul öncesi eğitim programı, paylaşma, yardımlaşma, saygı, arkadaşlık gibi insani duyguları
190 içerisinde bulunduran bir eğitim programıdır. Bu dönem çocuklarının bu gibi duygularının
191 geliştirilmesi ve yerleştirilmesi gerekir. Okul öncesi dönem kişilik gelişiminin en hızlı ve kalıcı olduğu
192 dönemdir. Çocukların bu dönemde şiddete başvurmaları ve saldırgan davranışlar sergilemeleri
193 olağan bir durum değildir. Mutlaka bunun altında yatan bazı sebepler vardır. Öğretmenlerin bu
194 sebepleri çok iyi araştırıp ortaya çıkartmaları gerekir. Başka şekilde bu tür problemlerle baş etmeleri
195 mümkün değildir. Bu sebepler genellikle aile kaynaklı sebeplerdir. Ailesinde şiddete maruz kalan veya
196 şiddete maruz kalan birisini gören çocuklar, herhangi bir problemle karşılaştıklarında aynı şekilde bu
197 problemi kendilerince çözmek için şiddete başvurabilirler. Öğretmenlerin bu faktörleri göz ardı
198 etmeden sorunları tespit edip, aileyle işbirliği içerisinde bu sorunları çözüme kavuşturması gerekir.
199 Aksi takdirde şiddetle bir şeyler elde etmeyi öğrenen çocuğun, ilerideki yaşamında sürekli bu duruma
200 başvurması olası bir sonuçtur. Bu dönemde bu sorun çözümlerse çocuk ilerideki yaşamında da şiddet
201 kaynaklı sorunlardan büyük oranda kurtulmuş olur.

202 **Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Ortamında Hangi Durumlarda İstenmeyen Öğrenci**
203 **Davranışlarıyla Karşılaştıkları İle İlgili Bulgular**

204 Çalışma grubunda yer alan öğretmenlere görüşme formunun ikinci sorusu olarak istenmeyen
205 davranışlarla hangi durumlarda karşılaştıkları sorulmuştur. ²⁶ Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi
206 ile kodlara ayrılmış ve betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmaya çalışılmıştır. Bulgular Tablo 2'de
207 verilmiştir.

208 **Tablo 2.**

209 **İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Hangi Durumlarda Karşılaşıldığı**

Tema	Kodlanmış Öğretmen Bildirimleri	Frekans
İstenmeyen Davranışlar Hangi Durumlarda Meydana Geliyor	1) Serbest zaman etkinliği esnasında (Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö6,Ö7,Ö9,Ö12,Ö13,Ö15,Ö17)	11
	8) Kinliklerden sıkıldıklarında (Ö1,Ö2,Ö3,Ö7,Ö8,Ö10,Ö11,Ö12,Ö17)	9
	Okul yeni açıldığında ve tatil dönüşlerinde (Ö3,Ö4,Ö5,Ö7,Ö14,Ö16,Ö18)	7
	Yeni etkinlik öğrenilirken (Ö11,Ö12,Ö15,Ö17)	4
	Sürekli (Ö2,Ö7,Ö9)	3
	Grup oyunları esnasında (Ö6,Ö13,Ö15)	3
	Dikkat çekmek istediklerinde (Ö8,Ö17)	2

210

211 Çalışma grubunda yer alan 18 öğretmen, görüşme formundaki ikinci soru olan istenmeyen
212 davranışların hangi durumlarda ortaya çıktığı sorusuna en çok (f:11) 'serbest zaman etkinliği
213 esnasında' cevabını vermişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö12, Ö13, Ö15, Ö17). Mesela Ö9
214 görüşmede: 'Serbest zaman etkinliği esnasında hemen hemen her gün bu tür davranışlar meydana gelmektedir.
215 Genellikle oynamak istedikleri oyuncakları paylaşmayıp, kavgaya ediyorlar. Defalarca konuşarak anlatmaya çalışsam
216 da önüne geçemiyorum. Bazen yasaklıyorum, bazen ceza veriyorum ama devam ediyor.' şeklinde görüş belirtmiştir.
217 Yine Ö6 görüşmede: 'Genellikle serbest zaman etkinliklerinde bu durumlarla karşılaşıyorum. Oyuna
218 daldıklarında kesin kavgaya çıkıyor. Yeterli materyal de var aslında. Ama yine de biri diğerinin oynadığı oyuncakçı
219 elinden almak istiyor ve kavgaya ediyorlar.' demiştir.

220 Serbest zaman etkinlikleri genellikle çocukların okula ilk geldiği zaman uygulanan bir
221 etkinliktir. Öğretmenlerin uygulamaları genelde çocukları oyuncaklarla baş başa bırakıp uzaktan takip
222 etmektedir. Zaten görüşme yapılan öğretmenlerin çoğu da bu durumu belirtmiştir. Ama serbest zaman
223 etkinliğinin bu uygulamasının yanlış olduğu değerlendirilmektedir. Çocukları oyuncakların içerisine
224 bırakıp uzaktan izlemek, bu tür istenmeyen davranışlara davetiye çıkartmak demektir. Öğretmenin

225 serbest zaman etkinliklerinde mutlaka çocuklara yakın hatta onların içerisinde olması gerekir. Onlara
226 değişik oyunlar kurarak onlarla birlikte bu zamanı değerlendirmesi gerekir. Onlara değişik köşeler
227 oluşturarak ilgilerini o yöne doğru çekmeye çalışmalı ve farklı materyallerle onları buluşturmalıdır.
228 Aksi takdirde istenmeyen davranışları engellenmesi mümkün değildir.

229 İkinci en çok (f:9) belirtilen durum 'etkinliklerden sıkıldıklarında' olmuştur (Ö1, Ö2, Ö3, Ö7,
230 Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö17). Öğretmenler çocukların hoşlarına gitmeyen bir etkinlik yapmak zorunda
231 kaldıklarında, etkinliğin süresi gereğinden fazla uzadığında veya bazı etkinlikleri sürekli yaptıklarında
232 istenmeyen davranışların ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Örnek olarak Ö1 görüşünde: '*Etkinlikten*
233 *sıkılan çocuklar genelde için almadan ayağa kalkıyorlar veya diğer arkadaşının etkinliğine zarar veriyorlar.*'
234 demiştir. Yine Ö8: '*istenmeyen davranışlar genelde etkinliklerden sıkıldıklarında meydana geliyor.*' demiştir.

235 Okul öncesi eğitim çağındaki çocukların dikkat süreleri kısadır. Bu durum çocukların bazı
236 etkinlikler esnasında dikkatinin dağılmasına ve istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına sebep
237 olabilmektedir. Çok uzun süren veya istemedikleri bir etkinliği yapmaya zorlanan çocuklar, diğer
238 arkadaşlarına zarar verebilirler veya kuralları ihlal edebilirler. Öğretmenlerin bu tür durumlarda
239 çocukları etkinliği bitirmeye zorlamak veya istemedikleri, hoşlanmadıkları etkinlikleri yapmalarını
240 istemek yerine hemen bu etkinliği değiştirerek veya sonlandırarak, çocukların sevdiği hoşlandığı bir
241 etkinliğe geçmelerinin daha uygun olacağı düşünülmektedir. Bu sayede hem çocukların istenmeyen
242 davranışlarının önüne geçilmiş olunur, hem de öğretmenle öğrenci arasında daha sağlam bir bağ
243 kurulmuş olunur. Fikirlerinin dikkate alındığını ve ihtiyaçlarının karşılandığını hisseden çocuk
244 öğretmenine daha güvenle bağlanır ve eğitim ortamı daha uygun hale gelir.

245 Diğer bir istenmeyen davranışların meydana geldiği durum ise 'okul yeni açıldığında ve tatil
246 dönüşlerinde' (f:7) olarak belirtilmiştir (Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö14, Ö16, Ö18). Bu konu hakkında Ö18:
247 '*genellikle bu tür davranışlarla okulun ilke açıldığı sıralarda karşılaşırım. Bir iki ay kadar sürüyor. Daba sonra*
248 *yavaş yavaş azalıyor. Her çocukta olmuyor ama çoğunda var.*' şeklinde görüş belirtmiştir.

249 Okul öncesi eğitim ortamı, çocukların okulla karşılaştığı ilk ortamdır. Aynı zamanda
250 öğretmenle ve sınıf arkadaşlarıyla da ilk defa burada karşılaşılırlar. Bu yüzden okulun açıldığı ilk
251 zamanlarda çocukların kuralları benimsememesi veya evde alışık oldukları davranışları okulda da
252 sergilemeleri gayet normal bir durumdur. Ama zaman geçtikçe öğretmenin bu durumları ortadan
253 kaldırması beklenir. Eğer bu davranışlar sürekli tekrarlanıyor ve ortadan kalkmıyorsa, öğretmenle
254 alakalı bir sorun olduğunu düşünmek gerekir. Çünkü sınıfta lider ve sınıf yönetimi uygulayıcısı
255 öğretmendir. Tutarlı bir şekilde, çocuklarla birlikte kuralların belirlenip uygulanması beklenir.

256 **Okul Öncesi Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetmek İçin Hangi**
257 **Sınıf Yönetimi Stratejilerini Ne Sıklıkla Kullandıkları İle İlgili Bulgular**
258 Öğretmenlere üçüncü soru olarak öğrencilerde meydana gelen istenmeyen davranışları yönetmek için
259 aldıkları önlemler ve bu davranışlarla baş etmek için kullandıkları stratejiler sorulmuştur. Elde edilen
260 veriler analiz edilerek Tablo 3'te verilmiş ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

261 **Tablo 3.**

262 **Okul Öncesi Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetmek İçin Hangi**
263 **Sınıf Yönetimi Stratejilerini Ne Sıklıkla Kullandıkları**

Tema	Kodlanmış Öğretmen Bildirimi	Frekans
Öğrencilerin Bu Davranışlarını Engellemek İçin Alınan Önlemler ve Baş Etme Stratejileri	Ödül ve pekiştirme (Ö2,Ö7,Ö6,Ö8,Ö9,Ö10,Ö15,Ö16)	8
	Sınıf kurallarını belirlemek (Ö1,Ö4,Ö5,Ö8,Ö9,Ö13,Ö14)	7
	Görmezden gelme (Ö1,Ö6,Ö8,Ö10,Ö16,Ö18)	6
	Ceza uygulamak(Ö1,Ö2,Ö4,Ö10)	4
	Sorumluluk vermek (Ö5,Ö6,Ö7)	3
	Aileyle görüşmek (Ö11,Ö14)	2

264

265 Çalışma grubunda yer alan öğretmenlere görüşme formunun üçüncü sorusu olarak
266 öğrencilerin istenmeyen davranışlarını yönetmek için ne gibi önlemler aldıkları ve baş etme stratejileri
267 sorulmuştur. Öğretmenlerden 8'i ödül ve pekiştirme uygulayarak istenmeyen davranışları önlemeye
268 ve baş etmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler çocukların istenmeyen davranışlarından çok
269 istedik davranışlarına odaklanarak, bu davranışları ön plana çıkararak, istenmeyen davranışları en aza
270 indireceklerini düşünmektedirler. İstenmeyen davranışa ceza uygulamaktansa istenen davranışa ödül
271 ve pekiştirme uygulamanın daha sağlıklı ve daha uygun olduğunu belirtmişlerdir. Mesela Ö5: 'sınıfta
272 ödül ve pekiştirmeyi ön planda tutuyorum. Çocuklara değerli olduklarını hissettirmek, ceza vermektense daha çok işe
273 yarıyor. Bu şekilde istenmeyen davranışlar en alt seviyeye düştü.' diye görüş belirtmiştir. Bir diğer öğretmen de
274 (Ö9): 'Olumlu davranış gösteren çocukları ödüllendirip, dikkati bu davranışa çekerim. Bu şekilde istedik
275 davranışların kalıcılığını sağlamaya çalışırım. Genelde de başarılı olduğumu söyleyebilirim.' demiştir.

276 Sınıf içerisinde olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak çok önemlidir. Bu iklimi oluşturmak için de
277 ceza ve baskı yerine ödül ve pekiştirme kullanmak kesinlikle daha etkilidir. Olumlu davranışların değer
278 gördüğünü, ödüllendirildiğini gören diğer çocuklar da bu davranışlara yönelecektir. Çünkü o dönemde
279 değerli olduğunu hissetmek, ödüllendirilmek çocukların olumlu duygular hissetmelerini ve okula ve
280 öğretmenlerine daha çok bağlanmalarını kolaylaştıracaktır. Öğretmenlerin burada dikkat etmeleri
281 gereken en önemli nokta, ödüllendirilecek davranışın diğer davranışlardan kesin çizgilerle ayrılmasıdır.

282 Yani çocuk değer gören davranışı ayırt etmelidir, diğer davranışlardan ayrılmalıdır ve olumlu davranışın
283 bu olduğunu fark etmelidir. Bu şekilde o davranışı yapmaya yönelir ve pekiştirilince de davranış kalıcı
284 hale gelir.

285 İkinci en yüksek (f:7) belirtilen önlem ve strateji ise 'sınıf kurallarını belirlemek' tir (Ö1, Ö4,
286 Ö5, Ö8, Ö9, Ö13, Ö14). Öğretmenler, öğrencilerle birlikte kuralların belirlenmesi ve uygulanması,
287 istenmeyen davranışları önler görüşünü paylaşmışlardır. Örnek verecek olursak Ö1: '*Sınıf kurallarını*
288 *uygulanabilir, düzgün, çocuklarla uygun ve çocuklarla birlikte belirlemek, istenmeyen davranışlar için alınabilecek ilk*
289 *önlemdir.*' diye görüşünü bildirmiştir. Bir diğer öğretmen Ö9 da: '*Çocuklarla birlikte sınıf kuralları belirlenir.*
290 *Bu kurallar resimlendirilerek sınıfın sürekli kullanılan noktalarına asılır. Ara sıra da bu kurallar hakkında*
291 *çocuklarla sohbet edilir. Bu şekilde istenmeyen davranışların daha az olacağını düşünüyorum. En azından benim*
292 *sınıfımda durum bu şekilde.*' demiştir.

293 Sınıf kurallarının belirlenmesi ve tutarlı bir şekilde uygulanması, sınıf yönetimi açısından çok
294 önemlidir. Çocuklarla birlikte, onların da düşünceleri alınarak oluşturulan sınıf kuralları, hem bir
295 düzen içerisinde etkinliklerin gerçekleştirilmesini hem de öğretmenin daha az disiplin sorunu
296 yaşamasını sağlar. Disiplin sorununun az olduğu sınıflarda da, uygun bir eğitim ortamından
297 bahsetmek daha mümkündür. Sınıf yönetiminin kolay olduğu sınıflar genellikle bu tür sınıflardır.
298 Öğretmenler öğrencileriyle işbirliği içindedirler ve sınıf iklimi genellikle olumludur. Ama bunlar
299 sağlanamazsa hem sınıf yönetimi zorlaşır hem de öğretmenin öğrencileriyle olumlu ilişki kurması
300 zorlaşır. Bu da eğitim ortamı içerisinde en son isteyeceğimiz şeydir.

301 Bir diğer istenmeyen davranışa karşı alınan önlem ise 'görmezden gelme' dir (f:6). Görüşme
302 yapılan altı öğretmen (Ö1, Ö6, Ö8, Ö10, Ö16, Ö18) sınıfta istenmeyen davranışları önlemek için
303 kullandıkları yöntemlerden birisinin görmezden gelme olduğunu belirtmiştir. İstenmeyen davranış
304 çok önemli bir davranış değilse, hemen geçiyorsa veya öğrenci bu davranışı öğretmenin veya
305 arkadaşlarının dikkatini çekmek için yapıyorsa, bu davranış görmezden gelinemez. Davranış
306 görmezden gelinerek öğrenciye, bu davranışın önemsenmediği ama kendisinin de bu davranışı tekrar
307 etmemesinin gerektiği mesajı verilir. Görmezden gelinen davranış bir süre sonra sönme eğilimine girer
308 ve daha sonra da ortadan kalkar. Fakat öğretmen ara sıra bu davranışa tepki verip pekiştirirse, bu
309 davranış tekrar ortaya çıkabilir. Bu yüzden öğretmenin bu konuda dikkatli olması gerekir. Ö8 bu
310 konuda: '*Davranışın dikkat çekmek amaçlı ve kısa süreli olduğunu düşünürsem, görmezden gelirim. Bu şekilde*
311 *davranışların ortadan kalktığını görüyorum. Eğer tepki verirsem davranışın devam etme olasılığı artıyor. Bu yüzden*
312 *önemsiz istenmeyen davranışları görmezden geliyorum.*' şeklinde görüşlerini paylaşmıştır.

313 Görmezden gelme eğitim ortamında öğretmenlerin çok sık başvurduğu ve genellikle de
314 başarılı oldukları bir yöntemdir. Çocuk eğitiminde önemli bir yeri olan görmezden gelme yönteminin

315 belirli noktaları vardır. Bu noktalara uyulmazsa başarı olasılığı düşüktür. Görmezden gelinen davranış
316 ilk başlarda artma eğilimi gösterir. Çocuk davranışın fark edilmediğini veya dozunun düşük olduğunu
317 düşünerek davranışı sıklaştırır. Ama bunun fayda etmediğini anladığında da giderek azaltır ve sonunda
318 ortadan kalkar. Bu arada öğretmenin sabırlı olması gerekir. Sabrederse davranışı ortadan kaldıracığını
319 unutmamalıdır. Görmezden gelinen davranış bir süre sonra tekrar ortaya çıkabilir. Öğretmenin tekrar
320 görmezden gelme uygulayarak tutarlı davranması çok önemlidir.

321 Bu istenmeyen davranışları önleme yöntemlerinden başka, öğretmenler Ceza Uygulamak (f:4),
322 Sorumluluk Vermek (f:3) ve Aileyle Görüşmek (f:2) gibi istenmeyen davranışları engelleme baş etme
323 yöntemlerinden de bahsetmişlerdir. Bu yöntemlerin frekanslarının düşük olması çok da uygun ve işe
324 yarayan yöntemler olmadığı şeklinde değerlendirilebilir. Fakat her sınıfın ikliminin farklı olacağı da
325 düşünüldüğünde, öğretmenlerin başarılı oldukları yöntemleri sınıflarında uygulamaları da olağan bir
326 durum olarak görülebilir.

327 Sonuç, Tartışma ve Öneriler

328 Sonuç

329 Çalışma grubunda bulunan öğretmenlere, araştırmanın ilk sorusu olarak sınıflarında
330 karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğu sorulmuştur. Öğretmenlerin belirttiği
331 en önemli sorun 'sınıf kurallarına uymama' olmuştur. Okul ortamıyla çocukların ilk karşılaşmaları okul
332 öncesi eğitim ortamı olduğundan, bu durumun eğitim öğretim döneminin başında olması normal
333 karşılanabilir. Fakat yıl boyunca devam eden durumların mutlaka dikkat edilip değiştirilmesi gerekir.
334 Bir diğer dikkat çekici bulgu ise 'şikâyet etme' dir. Öğrencilerin birbirlerini şikâyet etmesinin
335 öğrenilmiş bir davranış olduğu düşünülmektedir. Bir davranış devam ediyorsa o ortamda mutlaka
336 pekiştirici vardır. Şikâyet etme davranışını devam ettiği sınıflarda, öğretmenlerin bilmeyerek de olsa
337 bu durumu pekiştirdikleri değerlendirilmektedir. Öğretmenlerin belirttiği bir diğer önemli bulgu da
338 'şiddet' dir. Okul öncesi dönemdeki çocukların fırsat bulduklarında şiddete başvurması olağan bir
339 durum değildir. Bu davranışın öğrenilmiş bir davranış olduğu düşünülmektedir. Çocukların ailelerinde
340 veya çevrelerinde bu tür davranışları görerek, aynı ve benzer durumlarla karşılaştıklarında da şiddeti
341 kullandıkları değerlendirilmektedir. Uysal, Akbaba-Altun ve Akgün'ün (2009) 'Okulöncesi
342 Öğretmenlerinin Çocukların İstenmeyen Davranışları Karşısında Uyguladıkları Stratejiler' isimli
343 çalışmalarında, sınıfta en çok görülen istenmeyen davranışların 'sakinliği bölme', 'arkadaşlar arasında
344 yaşanan sorunlar ve 'materyallere zarar verme' olduğunu tespit etmişlerdir. Ortaya çıkan sonuçların
345 çalışmayla benzerlikler gösterdiği ve çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte olduğu söylenebilir.
346 Balay ve Sağlam (2008) çalışmalarında ön lisans eğitimi almış öğretmenlerin lisansüstü eğitim almış
347 öğretmenlere göre daha fazla sorun algıladıklarını bulmuşlardır. Lisansüstü eğitim alanlar sınıftaki bazı

348 davranışları biraz olumsuz olarak tanımlarken, ön lisans eğitimi alanlar çok olumsuz olarak
349 tanımlamışlardır. Bu bulgu da bu çalışma da olduğu gibi öğretmenlerin istenmeyen davranışları
350 tanımlarken gösterdikleri farklılığı ortaya koymaktadır. Akar, Erden, Tor ve Şahin (2010) istenmeyen
351 davranışları üç tema altında toplamışlardır. Bunlar; ilgisizlik, dersin akışını bozan davranışlar ve ciddi
352 davranış sorunlarıdır. Anasınıfı öğretmenleri, ilgisizliği öğrencilerinin oyuncaklarıyla ilgilenmeleri ve
353 etkinliklere katılmak istememeleri olarak tanımlamışlardır. Ölçer (2006) araştırmasında, okul öncesi
354 öğretmenlerinin olumlu etkileşimde sözel, olumsuz etkileşimde ise sözel olmayan etkileşimi tercih
355 ettiklerini belirtmiştir. Bu bulgu da görmezden gelme davranışının uygulanmasına destek olarak
356 algılanmaktadır. Başka bir çalışmada ise Gangal (2013), 'şikâyet etme' davranışının, sınıfta istenmeyen
357 davranışlar kategorilerinden olan 'En Küçük Sorunlar' kategorisinin en çok görülen davranış
358 olduğunu tespit etmiştir. Bu bulgu da çalışmayı destekler niteliktedir. Nezihoğlu ve Sabancı (2010)
359 çalışmalarında istenmeyen davranışlarla ilgili olarak şu verilere ulaşılmıştır: Yaramazlık, ayakta
360 gezmek, ilgi kopukluğu, aralarında konuşma, konu dışı konuşma, muziplik-şakalaşma, hayal
361 dünyasında olma, gürültü, öğretmeni meşgul etme, derse katılmamak davranışları istenmeyen
362 davranışlar olarak çalışmada yer almıştır.

363 Öğretmenlere araştırmanın ikinci sorusu olarak istenmeyen öğrenci davranışlarıyla hangi
364 durumlarla karşılaştıkları sorulmuştur. Çalışma grubunu oluşturan 18 öğretmenden birçoğu
365 istenmeyen davranışların serbest zaman etkinlikleri esnasında meydana geldiğini belirtmiştir. Bu
366 durumun sebebinin, öğretmenlerin bu etkinliği yanlış veya eksik uygulamaları olduğu
367 düşünülmektedir. Serbest zaman etkinliği de okul öncesi eğitim programının diğer etkinlikleri gibi bir
368 etkinliktir. İstenmeyen davranışların bu etkinlikte daha fazla ortaya çıkması, bu etkinliğin yanlış
369 uygulandığı sonucunu ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin bu etkinliği, çocukların başıboş bir şekilde
370 oyuncaklarla veya diğer materyallerle oynadığı bir etkinlik olarak düşündükleri kanısına varılmıştır.
371 Yine öğretmenlerin belirttiği bir diğer yüksek frekanslı durum ise etkinliklerden sıkıldıklarında
372 çocukların istenmeyen davranışlar sergiledikleridir. Ya süre uzunluğundan, ya etkinliğin sürekli
373 tekrarlanmasından ya da öğrencilerin etkinliği sevmemesinden kaynaklı bu davranışı sergiledikleri
374 düşünülmektedir. Bu sonuçla alakalı literatürde okul öncesi eğitim ortamında çalışılan benzer bir
375 sonuç bulunamamıştır. Başar (2011) çalışmasında öğrencilerin ilgisini toplamaya yönelik yapılan
376 etkinliklerin istenmeyen davranışları azaltacağı sonucuna ulaşmıştır. Akan ve Başar (2011)
377 çalışmalarında etkinliklerin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarını engelleyeceği için sınıf
378 yönetimine olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır.

379 Öğretmenlere istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemek ve bu davranışlarla baş etmek için
380 hangi stratejileri kullandıkları sorulmuştur. Öğretmenler en yüksek ödül ve pekiştirme kullandıklarını

381 belirtmişlerdir. Ödül ve pekiştirme öğretmenlerin olumsuz davranıştan çok olumlu davranışlara
382 yöneldiklerini göstermektedir. Sınıf içerisinde olumlu bir iklimin oluşması için bu davranışın yerinde
383 olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin istenmeyen davranışları ayırt ederek ödül ve pekiştirece ulaşmak
384 için olumlu davranışlara yönelmesi olasıdır. Bu durum da onların olumlu davranışları isteyerek
385 yapmalarını ve daha sonra bu davranışların yerleşmesini sağlayacaktır. Diğer yüksek frekanslı strateji
386 ise sınıf kurallarını belirlemedir. Sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte sene başında belirlenmesi ve
387 sene boyunca tutarlı bir şekilde uygulanması, sınıf yönetimi açısından kolaylaştırıcı bir unsurdur.
388 Görmezden gelme de dikkat çeken bir strateji olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlerin
389 istenmeyen davranışların önemsiz olduğunu düşünmeleri halinde veya çocuğun bu davranışı dikkat
390 çekmek için yaptığını düşündüklerinde bu yöntem başvuruları olumlu sonuçlar verecektir. Kazu'da
391 (2007) çalışmasında, küçük bir problemle karşılaşıldığında öğretmenlerin görmezden gelme
392 davranışını gösterdiklerini belirtmiştir. Bu şekilde problemin büyümeden çözülebileceği kanısı
393 hakimdir. Bu bulgu da bu çalışmayı destekler niteliktedir. Gangal (2013), çalışmasında, öğretmenlerin
394 istenmeyen davranışlarla başa çıkmada en sık kullandıkları yöntemin 'uyarmak ve kuralları hatırlatmak'
395 olduğunu tespit etmiştir. Çalışma grubunda bulunan bütün öğretmenler bu yöntemi kullandıklarını
396 belirtmişlerdir. Bu bulgu da bu çalışmayı destekler niteliktedir. Başar (2011) sınıf öğretmenlerinin
397 yarısının yeri geldikçe gelişen şartlara göre kurallar belirlemede oldukları sonucuna ulaşmıştır. Sınıf
398 içi istenmeyen davranışlar ortaya çıktığında kural belirleme eğiliminde oldukları belirlemiştir. Başka
399 bir çalışmada da Sadık (2006) öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede kullandıkları
400 stratejilerin en çok sözlü uyarı (yüksek sesle bağırma), görmezden gelme, beden diliyle uyarı, azarlama
401 ve gözdağı verme olduğunu belirlemiştir. Yine Başar (2011) sınıf içi anlaşmazlıklarda, öğretmenlerin,
402 onarıcı disiplin yaklaşımı içinde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Sınıf öğretmenlerinin sınıf içi
403 istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye ve anlamaya önem verdikleri, ceza yaklaşımını
404 benimsemedikleri sonucuna ulaşmıştır.

405 **Öneriler**

406 **Araştırmanın Sonuçlarına ve Uygulayıcılara Yönelik Öneriler**

- 407 1. Sınıf kuralları öğrencilerle birlikte, anlaşılabilir, uygulanabilir şekilde oluşturulmalıdır.
- 408 2. İstenmeyen öğrenci davranışlarına olumlu pekiştirme uygulanmamalıdır.
- 409 3. Öğretmenler serbest zaman etkinlikleri sırasında çocuklarla birlikte olmalı, onlara değişik
410 oyunlar kurmalı, farklı materyaller hazırlamalıdır.
- 411 4. Öğretmenler ailelerle daha fazla işbirliği içinde olmalı ve onları da eğitim ortamı içerisine
412 katmalıdır.
- 413 5. Öğretmenler, öğrenciler arasında veya davranışlar arasında ayırım yapmamalıdır.

- 414 6. İstenmeyen davranış ortaya çıktığında ilk önce yapılması gereken, istenmeyen davranışın
415 sebebini bulmaktır. Davranışın sebebi bulunduktan sonra değişik strateji ve yöntemlerle
416 davranış ortadan kaldırılmalıdır.
- 417 7. Öğretmenlerin kendi alanlarında yenilikleri takip etmeleri ve kendilerini geliştirmek için
418 yaşadıkları sorunlardan kurtulmaya çalışmaları hem kendileri hem de öğrencileri
419 açısından yararlı olacaktır.

420 Araştırmacılara Öneriler

- 421 1. Araştırma, nicel analiz teknikleri kullanılarak uygulanabilir.
- 422 2. Araştırma, diğer alanlar ve eğitim kademeleri için de uygulanabilir.
- 423 3. Çalışma grubu genişletilerek uygulama yapılabilir.
- 424 4. Farklı nitel araştırma desenleri ile çalışma yapılabilir.

425 Kaynakça

- 426 Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M.C. (2000). *Okul öncesi eğitim ve anasınıfı programları*. Ankara: Ya-Pa
427 Yayın Pazarlama.
- 428 Arı, M. ve Tuğrul, B. (1996). Okul öncesi eğitim. *Millî Eğitim Dergisi*, sayı:132.
- 429 Akan, D. ve Başar, M. (2011). *İlköğretim beşinci sınıfta etkinliklerin sınıf yönetimine etkisi*. Antalya 2nd
430 International Conference on New Trends in Education and Their Implacations 27-29 April.
- 431 Akar, H., Erden, F., Tor, D., Şahin, İ. (2010). Öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları ve
432 deneyimlerinin incelenmesi. *İlköğretim online dergisi*. Sayı 9(2), 792-806.
- 433 Ayers, W. (1995). *To become a teacher making a difference in children's live*. New York: Teachers College
434 Pres.
- 435 Balay, R., Sağlam, M. (2008). Sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Yüzüncü Yıl*
436 *Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 1–24.
- 437 Başar, H. (2014). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Özel Eğitim ve Hizmetleri, Önder Matbaacılık,
438 4.Basım.
- 439 Başar, M. (2011). *Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının yönetiminde örtük program (Uşak ili örneği)*.
440 Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- 441 Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma*
442 *yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- 443 Çakır, N. (2010). *Okul öncesi öğretmenlerinin disiplin anlayışları ile iç-dış denetim odakları arasındaki ilişki*
444 *(Çanakkale ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale On sekiz
445 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- 446 Gangal, M. (2013). *Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin sınıfta istenmeyen davranışlarla başa çıkmaya yönelik*
447 *uygulamaları ve sınıf yönetimi stratejileri bakımındaki inançlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek
448 Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- 449 Humphreys, T. (2003). *A different kind of discipline* (Çev. B. Çelik). İstanbul: Yeni Çizgi Yayın Dağıtım
450 Ltd. Şti.
- 451 Karakaş, B. N. (2005). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinde gözlenen istenmeyen davranışlar ve öğretmenlerin*
452 *bunlarla başa çıkma yöntemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Manisa: Celal Bayar
453 Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- 454 Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- 455 Kazu, H. (2007). Öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve değiştirilmesine
456 yönelik stratejileri uygulama durumları. *Milli Eğitim Dergisi*, 175, 57–66.
- 457 Kıncal, R. Y. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri (2. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- 458 Nezihoğlu, G., Sabancı, A. (2010). İlköğretim okul yöneticilerinin görüşlerine göre öğrencilerin
459 istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yöntemleri. *Pamukkale Üniversitesi*
460 *Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 28 (Temmuz 2010/II), ss. 41-53.
- 461 Ölçer, S. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmen çocuk etkileşimi*. Y.D. Ertürk, A.A. Gül, B.U.
462 Nalcioğlu, N.P. Öcel (Ed.). II. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi “İletişimin Çocuğa
463 Etkisi.” (syf.1071-1094). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- 464 Sadık, F (2006). *Öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş edilme stratejilerinin öğretmen, öğrenci*
465 *ve veli görüşlerine göre incelenmesi ve güvenen disiplin modeli temele alınarak uygulanan eğitim programının*
466 *öğretmenlerin bas etme stratejilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adana: Çukurova
467 Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- 468 Silverman, D. (2001). *Interpreting qualitative data: methods for analysing talk, text and interaction*. London:
469 SAGE Publication.
- 470 Uysal, H., Akbaba-Altun, S. ve Akgün, E. (2009). *Okulöncesi öğretmenlerinin çocukların istenmeyen*
471 *davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler*. Ege Üniversitesi 18. Eğitim Bilimleri Kurultayı.
472 İzmir: Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- 473 Wade, C., Tavris, C. (1990). *Psychology. (2nd Eds.)*. London: Harper and Row Publishing Com.
- 474 Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- 475 Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin
476 Yayıncılık.

Extended Abstract

477 Leader in the pre-school environment is the teacher. All practices are under the teacher's
478 responsibility and authority. Classroom management is the main starting point for these applications.
479

480 A teacher who makes mistakes in classroom management is very unlikely to succeed. Malpractice can
481 lead to the formation of adverse classroom climate, which may prevent children from taking
482 advantage of this environment at the highest level. Solving classroom management problems and
483 creating a suitable classroom environment will both help teaching and contribute to children having
484 a good time in this period.

485 There are some strategies teachers need to use in order to cope with unwanted behavior they may
486 encounter in class. These are to communicate effectively with family and school management, to talk
487 with the child and be a positive model, to punish and reward the students, to listen effectively and to
488 try to understand the problem, to ignore, to warn, to make changes in the classroom environment
489 and in teaching the lesson and to give responsibility (Gangal, 2013),

490 The purpose of this research is to identify classroom management strategies that pre-school teachers
491 use to deal with unwanted student behaviors they encounter in the classroom. The sub-problems
492 examined in the direction of the research problem are listed below:

- 493 1. What are the unwanted student behaviors and their frequency with which the pre-school
494 teachers encounter in the classroom environment?
- 495 2. In what situations do pre-school teachers encounter unwanted student behaviors in the
496 classroom environment?
- 497 3. How often and which classroom management strategies do pre-school teachers use
498 against unwanted student behaviors?

499 In the study, phenomenology is used which focuses on situations that we have realized but do not
500 have a very detailed view (Yıldırım & Şimşek, 2006). The study group of the study consists 18 teachers
501 working in four official kindergartens affiliated to the Ministry of National Education in the city of
502 Iğdır and selected on the basis of volunteerism. In the study, the study group was selected with the
503 appropriate sampling technique among non-random sampling methods. The data of the study were
504 collected with interview through a semi-structured interview form. As a result of the interviews, the
505 data obtained from the teachers and transferred to the computer environment were analyzed by
506 means of content analysis and descriptive analysis techniques, which are qualitative analysis
507 techniques. A systematic, reproducible qualitative analysis technique, in which a text is encoded with
508 certain rules and some words are summarized with smaller content categories, is called content
509 analysis (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2012). One of the most used
510 qualitative data analysis techniques is content analysis. In general, content analysis is a technique that
511 is used entirely to analyze written and visual data. In this technique, first, categories should be
512 developed about research topic. Then, the words, sentences or pictures in the examined data set are

513 counted. At this stage, the researcher must be careful and make it easier for researchers who are
514 considering doing similar work to reach the same categories (Silverman, 2001).

515 Descriptive analysis is a type of qualitative data analysis that summarizes and interprets the data
516 obtained through various data collection techniques according to pre-determined themes. In this type
517 of analysis, the researcher can often include direct cues in order to reflect the views of individuals
518 who have interviewed or observed in a striking manner. In descriptive analysis, the aim is to present
519 the data obtained as a result of observation and interview to the reader in an organized and interpreted
520 way (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

521 Teachers in the study group were asked what the unwanted student behaviors they encountered in
522 their class as the first question of the research. The most important problem the teachers have stated
523 is 'not complying with class rules'. Since the first encounter of the children with the school
524 environment is the pre-school education environment, it can be considered normal as this is the
525 beginning of the education and training period. However, the situation that continues throughout
526 the year must be observed and changed. Another noteworthy finding is 'complaining'. It is thought
527 that it is a learned behavior for students to complain about each other. If a behavior persists, there is
528 absolutely reinforcement in that environment. In classrooms where complaining continues, it is
529 assessed that the teachers reinforce this even if they do not know it. Another important finding the
530 teachers have stated is 'violence'. It is not usual for pre-school children to apply for violence when
531 they have the opportunity. This behavior is thought to be a learned behavior. It is assessed that
532 children see such behavior in their families or in their surroundings and that they use violence when
533 they encounter the same and similar situations.

534 As the second question of the research, the teachers were asked in which situations they encounter
535 unwanted student behaviors. Many of the 18 teachers who made up the study group stated that
536 unwanted behaviors occur during free time activities. It is believed that the cause of this situation is
537 teachers' wrong or incomplete practice of this activity. The leisure time activity is an activity like other
538 activities of the pre-school education program. The fact that unwanted behaviors appear more often
539 in this activity reveals that this activity is misapplied. It was deduced that teachers consider this
540 activity as an activity in which the children ramblingly play with toys or other materials. Another high-
541 frequency situation that teachers have stated is that children exhibit unwanted behaviors when they
542 are bored of the activities. It is thought that they exhibit this behavior either because of the length of
543 time or the continuous repetition of the activity or because the students do not like the activity.

544 Teachers were asked what strategies they use to prevent unwanted student behaviors and cope with
545 these behaviors. Teachers have indicated that they use rewards and reinforcement the most. Reward
546 and reinforcement show that the students tend towards positive behaviors rather than negative

547 behaviors. It is thought that this behavior is appropriate for a positive classroom climate. It is possible
548 that students will tend to positive behaviors in order to achieve rewards and reinforcements by
549 distinguishing the desired behaviors. This will ensure that they display the positive behaviors by their
550 will and then these behaviors will be settled. The other high frequency strategy setting the class rules.
551 The fact that class rules are set at the beginning of the year together with the students and applied
552 consistently throughout the year is a facilitating element in terms of classroom management. Ignoring
553 also emerges as a remarkable strategy. These methods will have positive consequences if the teachers
554 think that the unwanted behavior is unimportant or the child does it to attract attention.
555

makale

ORIGINALITY REPORT

10%

SIMILARITY INDEX

PRIMARY SOURCES

1	www.egitim.sakarya.edu.tr Internet	94 words — 2%
2	docplayer.biz.tr Internet	57 words — 1%
3	ilkogretim-online.org.tr Internet	43 words — 1%
4	ejercongress.org Internet	30 words — 1%
5	KEREM AKTAN, Ebru and CÖMERT, Dilfiruz. "Siirt İlinde Okul Öncesi Eğitimin Sorunlarının Tespitine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi", Milli Eğitim Bakanlığı, 2006. Publications	25 words — < 1%
6	pauegitimdergi.pau.edu.tr Internet	21 words — < 1%
7	www.ices-uebk.org Internet	19 words — < 1%
8	AYGÜN, Berna, UZUN, Neslihan, ATASOY, Ercan and ABSTRACT, See Extended. "Öğretmen Adaylarının Teknopedagojik Eğitim Yeterliliklerinin İncelenmesi1", Karadeniz Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi, 2016. Publications	18 words — < 1%
9	readgur.com Internet	18 words — < 1%

10	GÖKMEN, Ömer Faruk, AKGÜN, Özcan Erkan and KARTAL, Fatih. "Fatih projesinde kullanılan etkileşimli tahtalara ve hizmet içi eğitimlere yönelik öğretmen görüşleri", Milli Eğitim Bakanlığı, 2014. Publications	18 words — < 1%
11	kefad.ahievran.edu.tr Internet	18 words — < 1%
12	sbd.ogu.edu.tr Internet	15 words — < 1%
13	library.cu.edu.tr Internet	14 words — < 1%
14	eefdergi.erkzincan.edu.tr Internet	13 words — < 1%
15	josc.selcuk.edu.tr Internet	13 words — < 1%
16	www.turkishstudies.net Internet	13 words — < 1%
17	KOL, Suat. "Okul öncesi eğitimde teknolojik araç-gereç kullanımına yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi", Kastamonu Üniversitesi, 2012. Publications	13 words — < 1%
18	ERSAN, Deniz Tekin and KIZIR, Mine. "Williams Sendromu Olan Bireylerin Ailelerinin Deneyimlerinin ", Ankara Üniversitesi, 2016. Publications	12 words — < 1%
19	ADA, Şükrü, AKAN, Durdağı, AYIK, Ahmet, YILDIRIM, İsa and YALÇIN, Sinan. "Öğretmenlerin motivasyon etkenleri", Atatürk Üniversitesi, 2013. Publications	12 words — < 1%
20	efdergi.hacettepe.edu.tr Internet	11 words — < 1%

21	ebad-jesr.com Internet	11 words — < 1%
22	AKMAN, Yener. "OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖĞRETMENLİĞE DÖNÜŞ SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ", Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2016. Publications	11 words — < 1%
23	efdergi.inonu.edu.tr Internet	10 words — < 1%
24	www.iojpe.org Internet	10 words — < 1%
25	eds.yildiz.edu.tr Internet	10 words — < 1%
26	193.255.206.126 Internet	9 words — < 1%
27	sbed.mku.edu.tr Internet	9 words — < 1%
28	www.jret.org Internet	9 words — < 1%
29	www.asosjournal.com Internet	8 words — < 1%
30	ÖZDEMİR, Zehra Saadet and BAYRAKTAR, Ayşegül. "Investigation of pre-service teachers awareness regarding children's early literacy", Nesibe Aydın, 2015. Publications	8 words — < 1%
31	jss.gantep.edu.tr Internet	8 words — < 1%
32	ÖNGÖREN ÖZDEMİR, Sema and TEPELİ, Kezban. "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Saldırgan	8 words — < 1%

---

33 www.eyk11.org 8 words — < 1%
Internet

---

34 www.arastirmax.com 8 words — < 1%
Internet

---

35 ÇETİN, Barış. "Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerin in karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri", Ahi Evran Üniversitesi, 2013. 7 words — < 1%
Publications

EXCLUDE QUOTES OFF

EXCLUDE MATCHES OFF

EXCLUDE BIBLIOGRAPHY ON